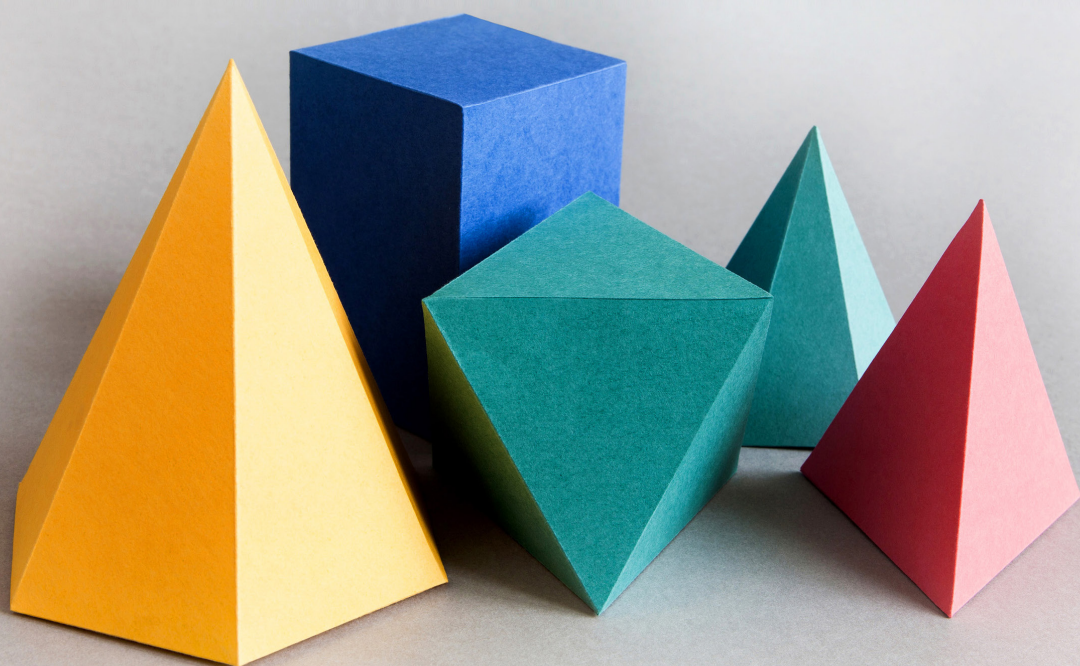

DOBRÁŠKOLA

INŠPIRÁCIA PRE UČITEĽOV, KTORÍ CHCÚ BYŤ LEPŠÍ

- › Kerky, dredy, piercingy (skutočný príbeh zo školy)
- › Dobré tipy: Ako vyberať preventívne programy
- › Ako učiť dejiny Slovenska po roku 1945 inak?
- › Na „nežnú“ nemáme právo zabudnúť
- › Deti sú od prírody vynaliezavé
- › Gradované písomky

Nedovoľte, aby vaša túžba naučiť prehlušila túžbu vychovať.

Vít Hejný

Je potrebná? A je možná?

Samo Marec vo svojom blogu k výročiu Nežnej revolúcie napísal: „K revolúcii sú potrebné dve veci, vlastne pocity: pocit, že je potrebná a pocit, že je možná.“ Myslím, že to platí všeobecne pre akúkoľvek väčšiu zmenu, napríklad aj pre reformu školstva. A treba toho viac, napríklad aj znalosť toho, ako zmenu uskutočniť, aby sa v praxi naozaj podarila. Ale poďme pekne po poriadku. Ako je to s pocitom, že reforma nášho školstva (t. j. súbor väčších systémových zmien) je potrebná? Nuž, závisí to od toho, koho sa opýtame. Najhlasnejšie po nej momentálne volajú „kapitáni priemyslu“ – priemyselné zväzy, predstavitelia veľkých podnikov a podnikateľské organizácie. Tu však treba byť trochu opatrný, pretože oni (prirodzene) vnímajú a obhajujú predovšetkým vlastné, trochu priúzkre potreby a záujmy. Svoj diel pravdy však nepochybne majú a „rozumná“ reforma školstva by nepochybne vyhovela aj mnohým ich požiadavkám. Bol by to však „vedľajší efekt“ zlepšenia školstva, nie jeho hlavný cieľ.

Pokiaľ oslovíme učiteľov, nadšenie pre reformu školstva prudko opadne. Mnohí pedagógovia naopak volajú po „pokoji na prácu“, pretože „reformiem už bolo dost“. Je to neuveriteľné, ale politikom a úradníkom rezortu školstva sa podarilo znechutiť učiteľom reformy bez toho, aby sa akákoľvek reforma naozaj uskutočnila. Je to ako prejsť

sa avokádami bez toho, aby ste čo len jedno dali do úst...

Žiaľ, ani väčšina rodičov nemá pocit, že naše školstvo potrebuje zásadné zmeny. Iste, nájdú sa aj takí, ktorí po nich volajú, ale mnohým naopak prekáža, že sa škola vzdáva od modelu, ktorý sami zažili v detstve a k rôznym „novotám“ majú nedôveru.

Je ťažké kvantifikovať, aká časť obyvateľov tejto krajiny (učiteľov, rodičov, zamestnávateľov, politikov...) má pocit, že reforma školstva je naozaj potrebná. Zdá sa však, že ich je stále málo. A to je ešte medzi nimi mnoho takých, ktorí nespĺňajú druhú podmienku Sama Marca: neveria, že taká reforma je možná. Presnejšie, neveria, že je možná tu a teraz. To, že sa podarila inde a inokedy (napríklad vo Fínsku či Estónsku) ich nepresvedča. Ako kedysi spievala skupina Lojzo: *My nie sme Taliani, Lenka! A žiaľ, ani Fíni*. Ak vám moje úvahy pripadajú príliš pesimistické, listujte ďalej. Zvyšok časopisu je optimistický ako vždy. ■

V. Burjan
► Vladimír BURJAN

OBSAH

02 Editoriál

Vladimír BURJAN
Je potrebná? A je možná?

03 Čo sa deje u nás a vo svete

Informácie a zaujímavosti zo slovenského a zahraničného školstva

04

Zuzana GALLAYOVÁ
Ako učiť dejiny Slovenska po roku 1945 inak?

05 Ako to vidí SKU

Reakcie Slovenskej komory učiteľov na aktuálne dianie v rezorte školstva

05 Úvaha po zvonení

Vladimír BURJAN
Dost bolo STEM-u!

06 Skutočný príbeh

Kerky, dredy, piercingy

08

Zuzana BURJANOVÁ
Gradované písomky

10 Dobré tipy

Peter LENGYEL
Ako vyberať preventívne programy

12 Inšpirácia od učiteľov

Žofia TEPLICKÁ
Deti sú od prírody vynaliezavé

14 Otázky pre špekulantov

Vladimír BURJAN
Zaujímavé otázky pre hlbavých žiakov

15 Recenzia

Martina SONDEJ HOŠTOVECKÁ
Na „nežnú“ nemáme právo zabudnúť

18 Vieme o všetkom

Správy o zaujímavých aktivitách pre školy, učiteľov a žiakov

19 Surfujte s nami

Peter FARÁRIK
Zaujímavé webové stránky nielen pre učiteľov

20 Zápisky sklerotického učiteľa

Marián KIČINKO
Podozriví kolegovia

21 Odpovede pre špekulantov

Vladimír BURJAN
Odpovede na otázky zo strany 14

22 Krížovka

25 Múdre slová

Tentoraz na tému *pokrok*

V ŠKOLÁCH NIE JE ČAS PREBRAŤ OBDOBIE KOMUNIZMU

Počas uplynulých týždňov si mnoho ľudí pripomínalo 30. výročie Nežnej revolúcie. Konali sa spomienkové zhromaždenia a prebiehali študentské demonštrácie kritizujúce socialistický režim, ktorý padol v novembri 1989, či udalosti novembra 1939, ktoré viedli k pripomínaniu si Medzinárodného dňa študentstva. „Keď som zvolala učiteľov a rozprávala im o udalostiach, bolo ticho. Väčšina si totiž pamätala rok 1968, tanky a normalizáciu. Báli sa, čo z toho bude, či sa to nezopakuje. Až postupne sa otvárali. Keď sa začali stretnutia na námestiach, ľudia sa už uvoľnili. Študenti na filozofickej fakulte sa nebáli, nemali túto skúsenosť,“ priblížila atmosféru Nežnej revolúcie učiteľka ZŠ Alena Turčanová. Mnohí stredoškólačníci nevedia, čo znamená komunizmus a viacerí z nich priznávajú, že sa o týchto udalostiach na dejepise neučia. „Súčasný dejiny sú tie najdôležitejšie, ale je veľmi ťažké sa k nim dostať. Už niekoľkokrát som učil v 9. ročníku, no nedostal som sa k Nežnej revolúcii. Končím pri 2. svetovej vojne. To, čo je najaktuálnejšie a čo najviac ovplyvňuje, ako dnes žijeme, nestihnem so žiakmi prebrať,“ potvrdil aj učiteľ Michal Bohuš. ■

ZMENY VO VYSOKOM ŠKOLSTVE SÚ NEVYHNUTNÉ

To, že je na Slovensku potrebné zlepšiť podmienky vysokoškolského vzdelávania a zabrániť odlivu vysokoškolákov do zahraničia, skonštatovali zástupcovia slovenských univerzít, Učenej spoločnosti Slovenska a Slovenskej akadémie vied. „Máme svoje predstavy, ako veci zlepšiť, no potrebujeme politickú podporu,“ zdôraznil v tejto súvislosti predseda SAV Pavol Šajgalík. Iniciatívu vysokých škôl privítala aj Študentská rada vysokých škôl. „Je potrebné prijať rôzne opatrenia nielen na úrovni rezortu školstva, ale aj na pôde samotných univerzít. Spoločne so zmenou akreditačného procesu, navyšovaním financovania do školstva, podporou vedy a výskumu, ale aj so vzdelávaním orientovaným na študenta, podporou doktorandov, študentských spolkov a mnohým iným, môžeme dosiahnuť skutočnú zmenu,“ skonštatovali jej predstavitelia. ■

ŠTYRI ZRUČNOSTI, BEZ KTORÝCH SA V BUDÚCNOSTI NEZAOBÍDEME

Dospelý človek musí denne premyslieť veľa informácií a urobiť mnoho rozhodnutí. **Kritické myslenie** je spôsob vyhodnocovania informácií a následného objektívneho rozhodovania. Ide o preskúmanie problému, vymyslenia spôsobu jeho riešenia a otestovanie, či funguje. V mnohých profesiách 21. storočia prichádzajú požiadavky z rôznych smerov – niekoľko e-mailov behom pár minút, zvoní mobil a do toho sa niečo pýta kolega. Všetko naraz nie je možné stihnúť, a tak je nutné vedieť si jednotlivé úlohy rozvrhnúť. Dobrý **time management** pomáha vyhnúť sa syndrómu vyhorenia. V tradičnom školstve väčšinu úloh deti spracovávajú samy. Schopnosť riešiť úlohy spoločne je ale nevyhnutná pre **spoluprácu** v tíme. Mnohí o sebe tvrdia, že dokážu robiť viac vecí naraz – tzv. **multitasking**. Podľa poznatkov neurovedy sa ale ľudský mozog na dve činnosti súčasne sústrediť nedokáže. Ak robíme naraz viac aktivít, sústredenia medzi nimi veľmi rýchlo prepíname, čo stojí oveľa viac energie a skôr sa unavíme. Preto je dôležité **sústredenosť na jednu vec** trénovať. S tým pomáha rozvíjanie všímanosti, ktorá sa označuje dnes populárnym anglickým výrazom **mindfulness**. ■

Domáce správy vyberáme z newslettera kampane **Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku**, ktorej organizátorom je **Nové školstvo**. Viac o aktuálnom dianí v rezorte školstva nájdete na chcemevedietviac.sk. Zahraničné správy vyberáme z **Magazínu Perpetuum**, ktorého vydavateľom je www.scio.cz. Ďalšie zaujímavé informácie o dianí vo svete vzdelávania nájdete na perpetuum.cz.

Ako učiť dejiny Slovenska po roku 1945 inak?

Vznikla kniha a metodická príručka nielen pre učiteľov dejepisu a ich žiakov

► Zuzana GALLAYOVÁ

„Som presvedčený, že mladí ľudia nemôžu pochopiť to, čo sa deje dnes, ak nepochopia to, čo sa dialo v nedávnej minulosti. Na Slovensku totiž ešte stále vládne generácia, ktorá v detstve či v puberte zažila komunizmus a je ním dodnes hlboko poznačená.“ **Martin Milan Šimečka**

Keď dnes pozeráme záznamy z Nežnej revolúcie, viem, že štrngot kľúčov mi znie úplne inak ako nášmu 17-ročnému synovi. Tak, ako fotky z roku 1968 vníma inak môj otec a inak ich vnímam ja, „Husákovu dieťa“. Podľa učiteľa dejepisu Michala Bohuša je výučba dejín Slovenska po roku 1945 „na jednej strane téma atraktívna, ktorá zvykne študentov zaujať, pretože sa čoraz viac blížíme do obdobia, s ktorým už majú aj osobnú skúsenosť, a zaoberáme sa udalosťami, ktoré ovplyvnili aj ich život. Na druhej strane však ide o takú komplikovanú problematiku, že je pre učiteľa náročné všetko obsiahnuť a zrozumiteľne vysvetliť. Dejepis však nemá byť o memorovaní a reprodukcii množstva faktov, ale najmä o premýšľaní, utváraní postojov a hodnôt, argumentácii a získavaní zručností. Aby dejepis plnil svoju funkciu, má nás poučiť o chybách našich predkov a inšpirovať nás tým pozitívnym, čo už bolo.“

Nedávna minulosť nás formuje aj dnes

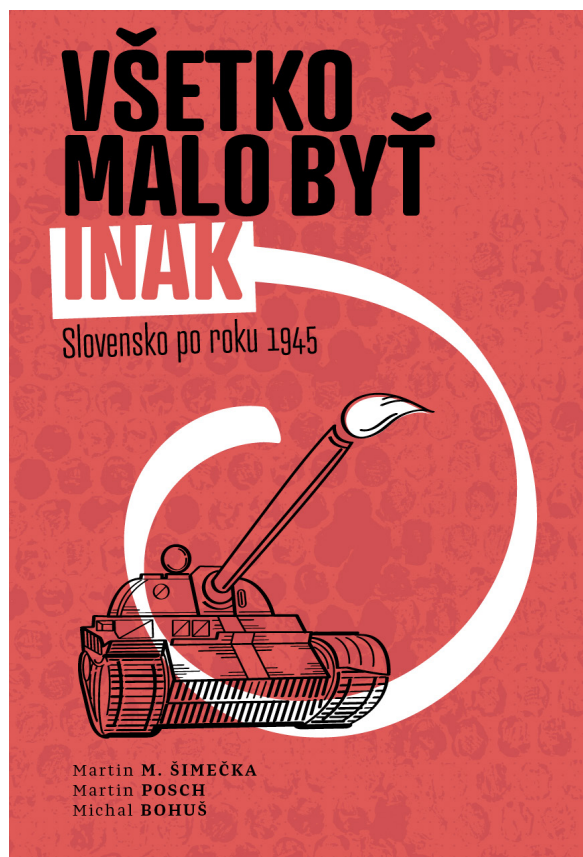
Čo očakávame od poznania nedávnej minulosti našej krajiny? Pochopenie súčasného fungovania? Vlastného konania? Posmelenie k odvahe povedať svoj názor – v školskom parlamente, na porade, na rodičovskom združení? Prebratie svojho podielu zodpovednosti za denné fungovanie školy, úradu, obce? Váženie si možnosti zúčastniť sa slobodných volieb? Naše nedávne dejiny výrazne vplývajú na aktuálne fungovanie spoločnosti – tej, v ktorej žiaci teraz žijú. Pretože prechod od totality k demokracii je náročný proces. Nestačí v ústave zrušiť vedúcu úlohu komunistickej strany. Zmeniť verejnú bezpečnosť na políciu. Oslovenie súdruha za pán. Zmeniť zákony, povinnosť ruštiny v školách, vymeniť v učebniciach živo-

topis Gottwalda za Štefánika. Takmer 40 rokov bola prezentovaná jedna oficiálna ideológia. V socialistickej spoločnosti bolo diktované, čo je správne a čo nie. Vytŕčanie z davu bolo nežiaduce. Iné sa hovorilo doma a iné v škole či v práci. A boli veci, ktoré sa nehovorili. Na štúdium, prácu, vycestovanie boli potrebné kádrové posudky. Ľudia boli prenasledovaní a postihovaní za svoje názory. Lepšie sa bolo neozývať, nebyť iniciatívny, nekritizovať. Nevie si to súčasná mládež predstaviť? Niet jej čo vyčítať. Skúsenosť je neprenosná.

Výučba dejín po roku 1945 presahuje hranice dejepisu, mala by byť organicky prepojená s občianskou náukou, etikou, literatúrou. „Dejiny nie sú len dátumy, mená a čísla, hoci na vyváženú a prínosnú diskusiu sú nutné vedomosti. Pri štúdiu minulosti je dôležitá trpezlivosť, analýza a zvedavosť. Zvedavosť je totiž fascinujúca vec – plynú z nej otázky a na otázky treba hľadať a dostávať odpovede,“ hovorí historik Martin Posch.

Preto Sokratov inštitút vydal knihu **Všetko malo byť inak – Slovensko po roku 1945** pre 14 - až 19-ročných, ich učiteľov a učiteľky, rodičov. Prináša osobný príbeh M. M.

Šimečku, jedného z mnohých obyvateľov tejto krajiny. Jeho spomienky sa prelínajú s informáciami historika Martina Poscha. Pretože to, čo sa v politike a v spoločnosti deje, priamo ovplyvňuje životy ľudí. A dôsledky mnohých udalostí nás ovplyvňujú dodnes. Priali by sme si, aby kniha bola čítaním aj zdrojom pre diskusie, podnetom na pátrania vo vlastných rodinách, ale aj vo filmoch, hudbe, knihách. Preto obsahuje rozmanitý materiál – graficky odlišné doplňujúce informácie, odkazy na dobové záznamy, dokumenty, odkazy na piesne. Ku knihe je spracovaná metodická príručka, v ktorej učiteľ dejepisu Michal Bohuš pripravil zadania a úlohy, ktoré môžu využiť učitelia počas vyučovania či v priebehu projektových dní, ale sú tam aj úlohy pre individuálnu prácu žiakov a podnety na zamyslenie či nácvik argumentácie aj pre širšiu verejnosť. ■

Stanovisko SKU k povinnosti pedagogických a odborných zamestnancov predložiť odpis z registra trestov

Novela, ktorú schválil parlament, vzhľadom na nepripravenosť inštitúcií na vykonanie konkrétnych krokov spôsobila neistotu v radoch učiteľov. Usmernenia zo strany okresných úradov a ministerstva školstva sú chaotické a protirečivé, časť učiteľov už podala žiadosť o odpis, druhá časť musí čakať na december, odkedy sa má spustiť elektronický systém podávania žiadostí.

Uvedená novela môže pomôcť odhaliť trestné činy, ktoré boli zahladené a v podaných výpisoch sa nenachádzali. Nie je však zrejmý dôvod, prečo sa majú odpisy podávať každých päť rokov a veľmi to zaväť šikanou zamestnancov zo strany štátu.

Slovenská komora učiteľov vníma celú akciu ako PR ministerky pred voľbami. Keďže sa nemá čím pochváliť za svoje dezolátne vládnutie, potrebuje vyhlásiť verejne, že očistila školstvo od pedofilov a kriminálnikov. Učitelia, ktorí nestihnú pred Vianocami výpis podať budú musieť dostať výpoveď, pretože nesplnia podmienky bezúhonnosti. Toto sú závažné a znepokojujúce informácie, keď je desaťtisíce učiteľov pred Vianocami vyhnaných na úrady, vyrábajú sa im za ďalšie peniaze elektronické systémy a manuály, namiesto toho, aby sa zvyšovala systémovo kvalita vzdelávania a status učiteľa. Ako jediná profesia zo všetkých, ktoré pracujú s deťmi, musí preukazovať takto ponížujúco svoj život (detskí lekári, pedopsychiatri, psychológovia, celý neziskový sektor pracujúci s deťmi v dobrovoľníctve nič takéto nemusí preukazovať).

Reakcia SKU na návrh novely, ktorá definuje mobbing a bossing na školskom pracovisku

Z prieskumov SKU a podnetov z kampane *Zber strachu* vyplýva, že okrem nízkeho finančného ohodnotenia je práve mobbing príčinou odchodu kvalitných učiteľov zo školstva. Medzinárodné výskumy poukazujú na úzku spojitosť fungovania organizácie a jej výkonnosti, rovnako tak špecificky v školách medzi kultúrou školy a pracoviska s klímom tried a spokojnosťou žiakov. Možno hovoriť o tom, že šikana na pracovisku implikuje šikanu medzi žiakmi, čo taktiež nie je nič nové.

SKU vníma ako mimoriadne nevyhnutné, aby sa vláda témou mobbingu a bossingu na školských pracoviskách začala aktívne venovať, nakoľko je od toho závislá aj celková kvalita vzdelávania. Sme však presvedčení, že boj s týmto sociálno-patologickým javom musí byť komplexný a systémový a nie iba čiastkový vo vážne znejúcich vyjadreniach v zákonoch. Ochrana demokratickej, participatívnej a inkluzívnej kultúry škôl proti mobbingu je možná konkrétnymi krokmi, ako je zrušenie práva veta zriaďovateľa, posilnenie kompetencií rád škôl, zníženie kompetencií riaditeľov a posilnenie pedagogických rád, zaviesť hodnotenie riaditeľov škôl a vedúcich zamestnancov ostatnými zamestnancami, 360-stupňová spätná väzba na škole, swot analýza aj zo strany rodičov a žiakov so zverejňovaním výsledkov. Rovnako tak je potrebné posilňovať právne povedomie učiteľov, vzdelávať zamestnanecké rady a odborov na školách v oblasti výkonu práv a participácie na tvorbe fungovania školy. ■

Dost' bolo STEMu!

Už dlhší čas sa zo všetkých strán ozývajú argumenty, prečo je pre budúcnosť firiem či dokonca ľudstva najdôležitejší rozvoj vedy (S), technológií (T), inžinierstva (E) a matematiky (M). Tieto odbory by vraj mali byť štátom preferované, podporované a študentom vnucované (napríklad cez povinnú maturitu z matematiky), inak nám vraj hrozí kolaps trhu práce a zaostávanie ekonomiky. A ak je tu niečo naozaj zbytočné, sú to vraj spoločenské vedy. Nemôžem si pomôcť, ale ja to vidím presne opačne. Nespochybnujem, že firmy potrebujú programátorov, analytikov, expertov na automatizáciu, robotizáciu, big data či modelovanie. Ibaže tie isté firmy potrebujú pre úspech v dnešnom svete špičkových manažérov, marketérov, mediálnych expertov, PR špecialistov, dizajnérov, právnikov, HR špecialistov, web-dizajnérov, odborníkov na komunikáciu na sociálnych sieťach atď. Manažéri podnikov potrebujú dobrých koučov, ich zamestnanci kvalitný team-building. To všetko zabezpečujú najmä spoločenskovedné profesie. Na každé jedno volanie firiem po ľuďoch ovládajúcich fyziku pripadá desať volaní po zamestnancoch s dobrými mäkkými zručnosťami. Komunikačné a prezentačné zručnosti, tímová práca, flexibilita, schopnosť učiť sa, tvorivosť, reziliencia, zodpovednosť, spoľahlivosť, iniciatívnosť – to všetko spadá do spoločenskej oblasti, nie do STEMu. Premietnite si najväčšie problémy a výzvy, pred ktorými stojí naša civilizácia: klimatická kríza, ekologické hrozby, konzum, nárast sociálnych nerovností, nárast extrémizmu, kultúrne vojny, vojenské konflikty, masová migrácia, drogy, kriminalita, nerovnoprávne postavenie menšín atď. Vedie hádam cesta k riešeniu týchto problémov cez matematiku, fyziku, programovanie či techniku? Alebo by sme skôr potrebovali kvalitných psychológov, pedagógov, sociológov, sociálnych pracovníkov a pod.? Osobne to vidím tak, že dnes potrebujeme podporovať najmä spoločenské vedy. ■

► Vladimír BURJAN

**Slovenská
komora
učiteľov**

Kerky, dredy, piercingy

Mali by mať učitelia nejaký *dress code*? Alebo na ich výzore až tak nezáleží?

Tento príbeh nám poslala učiteľka zo strednej pedagogickej školy.

„Všetci naši žiaci musia absolvovať povinnú pedagogickú prax. Nedávno som sa zhovárala so žiačkami, ktoré sa vrátili z praxe v školskom klube detí. Jedna z nich mi opísala svoj zážitok. Táto žiačka má v nose piercing a na tele niekoľko tetovaní. Všimli si to aj deti, s ktorými pracovala. Keď za nimi po pár dňoch opäť prišla, deti si prilepili na nosy flitre, aby sa podobali pani učiteľke. Ja osobne v tom vidím pozitívnu spätnú väzbu od detí, ktoré sa chceli podobať na pani učiteľku. Školiaca vychovávateľka však na to mala iný názor. Vytkla našej žiačke úpravu výzoru a vysvetľovala jej, že učitelia sú pre deti príkladom, preto nemôžu mať na sebe výstrednosti, ako tetovanie, piercing, dredy a pod.“

Nevedela som, ako zareagovať. Mne osobne takéto veci na ľuďoch neprekážajú, no nechcela som pred žiačkou podkopať ani autoritu vychovávateľky z materskej školy.“

Čo si myslíte o takýchto obmedzeniach a požiadavkách na vzhľad učiteľov a učiteľiek? Mali by byť podobné veci aj oficiálne zakázané? Alebo je to v poriadku, keďže žiaci sa s týmito ozdobami aj v spoločnosti bežne stretávajú?

Respondenti sa už tradične rozdelili do dvoch diskutujúcich táborov. Prvá skupina si ctí slobodu v obliekaní aj skrášľovaní svojho tela a väčší dôraz kladie na osobnosť učiteľa a jeho schopnosti. Druhá skupina si myslí, že učitelia by

mali zachovávať isté dekorum vo výzore, ktoré prináleží ich statusu.

„Keď som v 90. rokoch začala učiť na gymnáziu, moja mama bola zhrozená, že do práce chodím v rifliach. Potom sa raz u mňa v práci zastavila a videla, že do toho nie príliš vábného prostredia, do ktorého sa v tých časoch príliš neinvestovalo, je to ten najlepší pracovný odev. A spomínam si, ako nám nadriadená chcela zaviesť do pracovného poriadku *dresscode* – žiadne šaty na ramienkach, hlboké výstrihy, žiadne bermudy u mužov. Stroskotalo to na dvoch protiargumentoch – škola nám neprispieva na ošatné a v triedach v horúcich dňoch nie je klimatizácia, takže sme zostali v tejto oblasti bez pravidiel. Myslím si, že je fajn, ak v školách vládne diverzita i v tomto smere – je dobré, ak sa žiaci presvedčia aj v kontaktoch s pedagógmi, že ich „vonkajšie znaky“ nevypovedajú o ich ľudskej a profesionálnej kvalite, že tá je definovaná niečím iným. Pomôže im to rýchlejšie pochopiť, že ak sa niekto od nás akokoľvek odlišuje, nemusí to automaticky znamenať, že je horší.“

Anna Jančová

„Učiteľka by mala reagovať ako zrelá osobnosť, teda všímať si ako deti reagujú na zdobenie tela, ktoré deti bežne nepoznajú a bez ohľadu na to, aký názor má na túto formu zdobenia, otvoriť tému v priateľsky ladenej de-

bate s praktikantkou a deťmi. Aj napríklad o tom, že permanentne tetovanie sa nedá zmyť. Deti si vlastný názor urobia. Len s nimi treba, veku primerane, ale narovinu hovoriť.

Miroslava Mráziková

„Okrem toho, že mám niekoľko tetovaní a piercingov, tak nenosím rovnaké ponožky. Aj v čase, keď som učila, som sa riadila heslom, že akékoľvek dve ponožky tvoria pár. Úprimne ma celkom potešilo, keď mi žiačka spiklenecky ukázala, že aj ona má dnes rôzne ponožky a považovala som to za prejav sympatií. Obmedzovať vzhľad učiteľa je šialený nápad. Učiteľ je predsa celistvá osobnosť a aj jeho štýl je jeho súčasťou. Lepšie je porozprávať sa s deťmi o tom, že nemajú posudzovať človeka podľa prvého dojmu.

Vlad'ka Laššáková

„V mnohých zamestnaniach, v ktorých dochádza ku styku s verejnosťou je štandardom nemať viditeľné tetovania či iné podobné prvky a byť slušne upravený. Ako sa

kto upravuje či oblieka, keď ide trebárs na koncert, je jeho vec, ale do práce – aj učiteľskej – by sa mal upravovať na určitej úrovni. Aj svojím zovňajškom dáva najavo svoj postoj k ostatným ľuďom, či si ich váži, alebo ich potrebuje šokovať. Povolanie učiteľa je odvždy spojené s vážnosťou a dôstojnosťou. Bohužiaľ, čudujeme sa, že učitelia už nemajú v spoločnosti svoj status, ale úplne sme rezignovali na to, že majú dodržiavať isté dekrétum.

Jakub Lipták

„Ak sa takéto veci oficiálne zakážu, budeme musieť vyhodiť zástupcu. (Vynikajúci chlap, ale potetovaný takmer súvisle.) Zatiaľ sme si nevšimli, že by sa medzi žiactvom vďaka nemu tetovanie masovo rozmáhalo.

Anino Belan

„Zovňajšok učiteľov by sa vôbec nemal riešiť (je jedno aký nosí účes, či má alebo nemá tetovanie). Nezáleží predsa na výzore, ale na schopnosti motivovať a podať zrozumiteľne a inšpiratívne svoje vedomosti ďalej. ■

Soňa Gažíková

NÁZOR ODBORNÍKA

Oslovili sme 30. výročie Nežnej revolúcie. Okrem iného nám už spoločnosť nediktuje ani to, aký účes máme nosiť, nikto nám nezakazuje džínsy či koženú bundu. Nemusíme byť všetci rovnakí – vytrčanie z radu už nie je prejavom rebela, ale normou života v slobodnej spoločnosti. Niektorí sa cítia dobre v béžovom kostýme, niektorí v obrázkovom tričku, iní v čiernom či s fialovými vlasmi. Ako každý človek pracujúci v úzkom kontakte s ľuďmi by mal učiteľ dodržiavať základnú telesnú hygienu. Rovnako jeho oblečenie by malo byť čisté a upravené. Absolútne nevhodné je výzývavé oblečenie, sexualita je vo vzťahu učiteľa a žiaka neprípustná. Odev a obuv by mali umožňovať bežné aktivity v škole, na čo nie sú praktické príliš vysoké opätky. Všetko ostatné je vecou módy, vkusu a osobných preferencií a nie je dôvod na ďalšie regulácie.

Farbiť si vlasy, používať make-up alebo nosiť šperky je úplne bežné a nikoho by nenapadlo venovať tomu pozornosť. Tetovanie a piercing sú v našej kultúre menej tradičnými spôsobmi, ako ozdobiť svoje telo. Možno preto priťahujú pohľady. V samotnej podstate sa však od bežných úprav vzhľadu nelíšia. Je len otázkou času, kedy si na tetovanie zvykneme a prestaneme ho vnímať ako niečo ohrozujúce.

Otázkou tiež je, z čoho plynie tento pocit ohrozenia, ktorý nám hovorí, že deti treba pred ľuďmi s tetovaním chrániť. Je to náš strach z inakosti, strach z neznámeho? Vyplýva z historického kontextu, kedy sa tetovanie spájalo s námorníkmi a väzňami a piercing s ľuďmi na okraji spoloč-

nosti? Význam tohto spôsobu úpravy svojho tela sa medzičasom posunul a tetovanie či piercing vyhladávať aj ľudia mimo týchto rizikových skupín. Nehovoriac o iných kultúrach, v ktorých nesie tetovanie množstvo iných významov. Deti od útleho veku učíme nesúdiť druhých podľa vzhľadu, ale podľa skutkov. Deti z príbehu nám nastavujú zrkadlo. Práve ony prijali učiteľku na praxi medzi seba a obľúbili si ju na základe jej prístupu k nim. Ich snaha pripodobniť sa jej je vyjadrením záujmu. Tak, ako nepovažujeme za škodlivé, keď si dievčatko skúša mamine lodičky či rúž, lebo chce chvíľu vyzeráť dospelá, tak nie je nič zlé na flitroch imitujúcich piercing. Dobrý učiteľ by túto situáciu využil a porozprával by sa deťmi o tom, ako ľudia pristupujú k úprave tela. Dajú sa otvoriť témy identity, trvalosti zmien výzoru, vyjadrenia postoja svojím vzhľadom. Namiesto je tiež otázka bezpečnosti pri aplikácii takýchto ozdôb. Od koho deti lepšie prijmú názor, než od učiteľky, ktorá má s danou problematikou osobnú skúsenosť?

Jednou z najdôležitejších vlastností učiteľa je byť prirodzený. Vedieť, kto som, čo chcem, poznať svoje hodnoty a slobodne sa podľa nich správať. Súčasťou zdravého sebavedomia je aj súlad zovňajška s osobnosťou človeka a jeho presvedčením. Len vnútorne vyrovnaný človek s hlbokou osobnou integritou môže byť pre deti vzorom a podporou. A len tak dokážeme deti viesť k tolerancii rozdielnosti a k životu v slobode. ■

► Zuzana BURJANOVÁ

Gradované písomky

Písomky, ktoré šikovnejších neunudia a slabších neodradia

► Zuzana BURJANOVÁ, Súkromná základná škola FELIX, Bratislava

➤ Písomky sú pre väčšinu z nás neoddeliteľnou súčasťou štúdia prakticky na akejkoľvek škole. Všetci sme ich písali, keď sme boli žiaci, a teraz ich úplne automaticky zadávame našim žiakom.

Načo vlastne píšeme písomky? V období štvrťroka či polroka nám možno napadne, že sa blíži pedagogická rada a potrebujeme dať deťom nejaké známky. Naším cieľom je s najväčšou pravdepodobnosťou zistiť, ako sú na tom žiaci s ich vedomosťami. Túto informáciu potrebujeme nielen my učitelia, ale aj rodičia, a dokonca aj samotní žiaci. Ďalším dôvodom môže byť potreba porovnať výsledky žiakov, a to buď medzi sebou navzájom (v triede, v rámci Slovenska), alebo s nejakými vonkajšími kritériami, ktoré hovoria o tom, čo by žiaci v danom veku mali zvládnuť, alebo s predchádzajúcimi výsledkami daného žiaka, aby sme zistili, či žiak napreduje. Pre žiakov sú písomky často stresujúce, mnohí učitelia ich vnímajú ako nutné zlo, do ktorého ich tlačia pokyny predmetovej komisie, riaditeľov či nariadenia štátu. Dalo by sa to robiť inak? Mohli by byť písomky pre žiakov motivujúce? Mohli by sa na ne dokonca tešiť?

„Ak predložíme žiakovi príliš jednoduché zadanie, žiak ho nevníma ako výzvu.“

Primeraná výzva

Odpoveďou na predchádzajúce otázky je primeranosť výzvy, ktorú žiakom v písomke predkladáme. Keď dáme žiakovi príliš ťažkú úlohu, prežíva stres, strach so zlyhaním, frustráciu z neúspechu. Tieto negatívne emócie ho neraz úplne zablokujú a na písomke nepodá ani taký výkon, akého by bol za iných okolností schopný. Niekedy je pre žiaka náročný prvý krok, ktorý treba v komplexnej úlohe urobiť. Nevie, ako začať, hoci pokračovať by možno vedel. Nedo-

káže však vystúpiť na prvý schod, a tak úlohu nevyrieši. Pre učiteľa je väčšinou náročné pripustiť, že jeho žiak na písomke zlyhal, a tak hľadá, za čo by mu mohol udeliť nejaký ten bod a prestáva byť objektívny. Príliš ťažká úloha nám teda nedá dobrú informáciu o žiakových vedomostiach.

Ak, naopak, predložíme žiakovi príliš jednoduché zadanie, žiak ho nevníma

ako výzvu. Prežíva nudu a nedostaví sa dobrý pocit z úspechu, nakoľko vysoké hodnotenie dostáva žiak „zadarmo“, bez toho, aby sa musel posnažiť. Nemá príležitosť preukázať svoje bohaté vedomosti, na splnenie úlohy nie sú potrebné. Učiteľ sa tak rovnako ako v predchádzajúcom prípade nedozvie, čo žiak skutočne vie.

Primeranou výzvou je pre žiaka úloha, ktorú je potenciálne schopný vyriešiť, no musí vynaložiť isté úsilie. Zvládnutie takejto úlohy prináša pocit uspokojenia, hrdosti a je motiváciou k ďalšej práci. Učiteľ zároveň vidí, kde sa žiak so svojimi vedomosťami aktuálne nachádza. Problém je, že v triede máme množstvo žiakov a každý z nich je na inej úrovni. Ako nastaviť písomku tak, aby si v nej našli primerané úlohy najslabší aj najšikovnejší žiaci?

Gradovaná písomka

Riešením je gradovaná písomka. Tá pozostáva z niekoľkých úloh, pričom každá úloha obsahuje tri zadania rôznej náročnosti. Zadania sú obsahovo podobné, no obťažnosť vedomostí či myšlienkových postupov potrebných na ich vyriešenie graduje. Najľahší variant v každej úlohe (A) predstavuje základnú úroveň, ktorú by mali zvládnuť všetci žiaci v triede. Testuje vedomosti, na ktorých sme stavali, keď sme preberali nové učivo. Prostredný variant (B) testuje aktuálne preberané učivo. Ak by sme tvorili klasickú písomku, použili by sme práve tieto zadania strednej náročnosti. Najťažší variant (C) testuje vedomosti nad rámec preberaného učiva a je výzvou pre šikovných žiakov, ktorí by inak mali písomku raz-dva hotovú. Každá úroveň je obodovaná podľa náročnosti zadania. Plný počet bodov je nastavený ako súčet bodov za všetky zadania úrovne B. Žiak si v každej úlohe vyberá náročnosť zadania, ktoré bude riešiť. V oblastiach, ktoré mu nejdú príliš dobre, splní aspoň A úroveň. V témach, kde sa cíti doma, vyrieši úroveň C, čím vykompenzuje prípadnú bodovú stratu. Ak žiak vyrieši všetky úlohy z úrovne B, získa 100 % bodov. Ak vyrieši všetky úlohy z úrovne A, získa cca 70 % bodov. Takéto

percentuálne hodnotenie zodpovedá žiakovým vedomostiam lepšie než nulové hodnotenie, keby riešil náročnejšie úlohy. Ak žiak vyrieši všetky úlohy z úrovne C, získa okolo 130 % bodov. Učiteľ môže do žiackej knižky zapísať 100 %, šikovní žiaci väčšinou nepotrebujú percentá navyše, no teší ich dobrý pocit z úspechu. Ak žiakovi ostane čas, môže vyriešiť aj viac variantov z tej istej úlohy. V takom prípade dostane body za ten variant, z ktorého mu prináleží najviac bodov. Iným prístupom je nechať žiaka zakrúžkovať, ktorý variant má učiteľ hodnotiť.

Výhody a úskalia

Najväčším prínosom gradovanej písomky je zmena v pocitoch žiakov. Ako učiteľom by nám malo záležať na tom, ako sa naši žiaci cítia na každej hodine, dokonca aj na tej, kde píšeme písomku. V takto zadanej písomke má každý žiak má šancu zažiť úspech, každý odchádza z písomky s tým, že nejakú úlohu vyriešil. Pre slabého žiaka je to dramatická zmena a obrovská motivácia. Šikovní žiaci zasa zaslúžene dostávajú vysoké hodnotenie za svoje vynikajúce výkony pri náročných úlohách. Žiaci sa navyše učia odhadnúť svoje schopnosti, zvoliť vhodnú stratégiu riešenia písomky a prevziať zodpovednosť za svoj výber. A či má gradovaná písomka aj nejaké negatíva? Zrejme jediným úskalím je čas potrebný na vytvorenie takejto písomky, keďže vlastne tvoríme tri paralelné sady úloh. Rovnako hodnotenie písomky môže trvať dlhšie, ak niektorí žiaci vyriešili viac než jeden variant z niektorej úlohy. Kvalitne pripravenú písomku však môžeme použiť opakovane. Vzhľadom na prínosy písomky sa takáto časová investícia rozhodne oplatí. Tak čo, vyskúšate to? ■

1. Beethoven

A (1 bod)

Akým hendikepom trpel koncom života Beethoven?

B (2 body)

Ako sa volá známa posledná časť 9. symfónie, ktorej melódia je hymnou Európskej únie?

C (3 body)

V akej tónine je napísaná jeho 5. symfónia – Osudová?

2. Madagaskar

A (1 bod)

V akom oceáne leží ostrov Madagaskar?

B (2 body)

Ako sa volá hlavné mesto Madagaskaru?

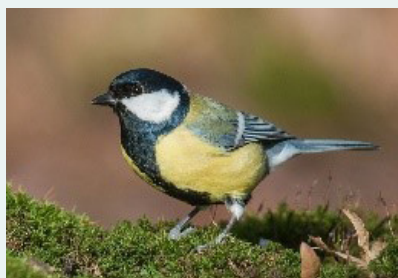
C (3 body)

Kto je prezidentom Madagaskaru?

3. Vtáky

Uveďte rodové a druhové meno vtáka na obrázku.

A (1 bod)

B (2 body)

C (3 body)

Ako vyberať preventívne programy

► Peter LENGYEL, portál Edusmile.sk

November je mesiac mnohých medzinárodných dní v oblasti prevencie. Či už ide o drogovú problematiku, násilie na deťoch a ženách, zneužívanie detí či medzinárodný deň bez fajčenia. Prinášame tipy, vďaka ktorým sa vám budú programy pre žiakov vyberať lepšie.

01 Hľadajte vo svojom regióne

Poobzerajte sa medzi odborníkmi z regiónu. Poznajú vašu realitu prostredia a to, čo hovoria, môže byť pre deti aj istým nepísaným záväzkom, ak ich deti môžu stretnúť v nejakej inštitúcii či poradni. A dodatočná spätná väzba od vás môže byť pre nich motivujúca prísť aj nabudúce.

02 Siet'ujte inštitúcie

Porozmýšľajte nad inštitúciami, kde sú pracovníci, ktorí by vám mohli byť nápomocní. V oblasti práva by to mohol byť sudca, prokurátor, mestský policajt, príslušník PZ, vyšetrovateľ, súdny znalec, advokát. V oblasti podpory zdravia napríklad lekár, sestra, gynekológ, pracovník útvaru verejného zdravotníctva, ale aj záchranár či dentálny hygienik. Z oblasti sociálnych vecí zase kurátor pre deti, sociálny a komunitný pracovník, sociálny pedagóg, pracovník centra pre rodinu. So skupinou s problémami detí by mohol pomôcť psychológ, preventista, osvetový pracovník...

03 S externistami buďte opatrní

Určite aj vás kontaktujú rôzne združenia a prevádzkovatelia poskytujúci prevenciu. Je dobré si o nich zistiť pozadie. Nie len to, kto sú, ale aj akým spôsobom pracujú. Cez prevenciu sa do škôl dostávajú rôzne sekty, ľudia, ktorí pod rúškom pomoci získavajú kontakt na deti a potom ich manipulujú. Ak to nemáte odkiaľ zistiť, napíšte do nejakej učiteľskej skupiny na sociálnych sieťach, isto vám kolegovia poradia. Alebo si ich pozvite, nech spravia najprv prevenciu vám na porade.

04 Pestujte postoje, obchádzajte strach

Snažte sa, aby preventívny program a preventista, ktorého ste si zavolali, budoval u detí postoje a nešíril strach. Veľa učiteľov chce policajta v uniforme alebo chce deti konfrontovať s niečím veľmi silným. Deti sú však odvážne a často majú skúsených kamarátov, ktorí ich naučia klúčkovať medzi paragrafmi aj medzi pravidlami. Vždy dosiahnete viac v prevencii, ak deti obkolesíte ľuďmi, ktorí majú silné postoje.

05 Zachovajte primeranosť

Vždy sa pri preventívnych programoch pýtajte, pre akú vekovú skupinu je program určený a tiež k akému druhu prevencie sa program viaže. Pri tzv. primárnej prevencii je publikum širšie, témy menej vyhranené a je vhodná pre široké spektrum detí. Pri sekundárnej prevencii už

pracujete s deťmi, ktoré sú z nejakého pohľadu rizikové. Ak tam vezmete aj deti, ktorých sa to netýka, môžete im dať neželaný návod.

06 Ustrážte si veľkosť skupiny

Ak chcete dobrú prevenciu, stanovte si maximálnu hranicu skupiny. Tá je niekde medzi 10 – 20 osobami v jednej skupine. Väčším počtom sa stráca efekt. Ak idete na výchovný koncert alebo masovú akciu, počítajte s tým, že deti dostanú len základné informácie, ktoré budete musieť doplniť alebo zhrnúť. V takej veľkej skupine nemáte prehľad o tom, aký je dosah na skupinu. Dajte si pozor pri emočne silných filmoch, aby ste s deťmi o emóciách po skončení mohli ešte hovoriť. Nedávny silný film v kinách zmenil optiku mnohých detí, ale mnohé deti aj traumatizoval. Je na vás, aby ste po návrate z kina či divadla s deťmi zažité rozdiskutovali.

07 Opatrne s „bývalými“

Mnohých zvädza zavolať do školy bývalého narkomana, bývalého odsúdeného, alkoholika, človeka, ktorý sa pokúsil o samovraždu. Nezabúdajme však, že abstinencia je v týchto prípadoch vratká a aj keď existujú svetlé výnimky, nie je jednoduché ich na prvý pohľad identifikovať. Mnohí navyše zanechávajú dojem, že sú príkladom, ako sa niekto dostal z drog, čo pri zjednodušenom videní detí môže pôsobiť ako výzva.

Dobrá prevencia by mala pomáhať u detí tvoriť postoje, primerane deti vystíhať pred negatívnymi vplyvmi a najmä jej zvolená forma by mala byť pre žiakov akceptovateľná. Je dôležité sa zamýšľať nielen nad tým, ako môže konkrétny program, film či predstavenie pomôcť, ale aj to, či existujú nejaké riziká, ktoré by naopak mohli deťom uškodiť alebo zničiť už naučené postoje. ■

Lyžiarske zájazdy · Plavecké kurzy · Poznávacie zájazdy · Školské výlety

2019/2020

ŠKOLY

V PRÍRODE

LAST MINUTE
zľavy až do
20€

Deti sú od prírody vynaliezavé

Na Slovensku vznikajú originálne vynálezy malých vynálezcov

► Žofia TEPLICKÁ, Karpatská nadácia

Mnohí iste poznáte známy TEDtalk Sira Kena Robinsona o tom, ako škola zabíja detskú tvorivosť. Práve toto video ovplyvnilo vznik programu MyMachine, ktorý sa už štvrtým rokom realizuje aj na Slovensku. Vzdelávací program dáva šancu vynaliezavým deťom a mladým ľuďom nachádzať technické riešenia pre originálne nápady. Celý proces je založený na spolupráci medzi študentmi všetkých vzdelávacích úrovní, ktorí spoločne pracujú na realizácii „vysnívaných vynálezov“.

V októbri a novembri prebiehala séria tvorivých workshopov na šiestich základných školách. Z východu na západ kreslili malí vynaliezovia svoje vysnívané vynálezy, ktoré im s pomocou vysokoškolákov a žiakov stredných odborných škôl vyrobíme.

O čom program je?

MyMachine je medzinárodný program. Vznikol v Belgicku a v súčasnosti sa realizuje v ôsmich krajinách sveta vrátane Juhoafrickej republiky, Slovinska, Portugalska, Francúzska, USA a Nórska. Program prebieha počas jedného školského roka a má tri fázy:

► **Myšlienka:** deti na základných školách vo veku od 6 do

12 rokov vymýšľajú a prezentujú formou kresieb svoje vysnívané vynálezy.

► **Koncept:** v tejto fáze sa návrhu vynálezov venujú mladí ľudia – študenti vysokých technických škôl a produktového dizajnu. Detské kresby menia na realizovateľné koncepty, najlepšie návrhy sú následne spracované do plánov, schém a modelov.

► **Prototyp:** v poslednej fáze sú technické výkresy a rozpracované riešenia odovzdané žiakom stredných odborných škôl technického zamerania. Žiaci vytvoria skutočné prototypy vynálezov v spolupráci s deťmi, ktoré ich vymysleli a s vysokoškolákmi, ktorí navrhli dizajn.

Deti a mladí ľudia sa učia pracovať v tímoch, komunikovať, prezentovať, vnímať a rešpektovať vzájomne svoje talenty, kriticky myslieť a tvorivo pristupovať k riešeniu problémov. Učia sa, čo to znamená „ísť za tým, o čom snívam“.

Tvorivé workshopy – liaheň nápadov

Do programu väčšinou zapájame jednu triedu partnerskej základnej školy, okolo dvadsať detí. Workshop trvá dve

vyučovacie hodiny a vedú ho vysokoškolskí študenti, ktorí potom s triedou spolupracujú počas celého programu – menia detskú kresbu na realistický koncept budúceho vynálezu.

Deti dopredu nevedia, čo sa na našom stretnutí bude diať. Triednych učiteľov a učiteľky vyzývame k tomuto prístupu, aby sme eliminovali „neblahý“ vplyv dospelých. Rodičia sa vedia rovnako nadchnúť pre vymýšľanie nových, ešte neexistujúcich vynálezov, žiaľ však až príliš často deti korigujú, usmerňujú, hodnotia ich kresbu v zmysle – toto sa nedá, toto nebude fungovať, toto už existuje, vymysli niečo lepšie. Práve to sú tie „klapky na očiach“, ktoré získava naša tvorivosť tradičným vzdelávaním – uvažujeme síce kritickejšie, ale naša schopnosť prísť s niečím inovatívnym, novým sa znižuje.

Pre nás je každý jeden detský nápad vzácny – pretože dieťa práve tento vynález z nejakého dôvodu potrebuje a je preň dôležitý. Kresby nehodnotíme, naopak, ticho sa tešíme, ak deti nakreslia niečo bláznivo nemožné. O to zaujímavejším, náročnejším ale aj prínosnejším je takéto zadanie pre vysokoškolákov, ktorí naň musia nájsť riešenie.

Prvá polovica workshopu je venovaná kresleniu. Každé dieťa nakreslí svoju odpoveď na základnú otázku: „Aký je tvoj vysnívaný vynález?“ Deti vedieme k tomu, že by to malo byť niečo, čo ešte neexistuje a čo pomáha – dieťaťu, jeho kamarátom, rodičom, učiteľom, celej spoločnosti. Úlohou vysokoškolákov je sa počas kreslenia s každým dieťaťom porozprávať, čo kreslí a zistiť, prečo práve takúto vec potrebuje. Deti sú pre vysokoškolákov simuláciou toho najnáročnejšieho zákazníka, s akým sa vo svojej budúcej praxi stretnú – chcú vynález, ktorý má super schopnosti ako nekonečnú silu, dokáže levitovať, zmenšovať sa a často dokonca všetky naraz.

O čom snívajú deti?

Samuel, 7 rokov: „Chcel by som robota, ktorý bude nosiť ťažké tašky, dvíhať veci. Podľa potreby sa bude zmenšovať, aby som ho mohol mať stále so sebou.“

Ninka, 7 rokov: „Môj robot je kuchár, ktorý bude rýchlo a chutne variť. Uvarí čokoľvek, čo si objednáte. Jeho úlohou je variť mne, mojej rodine.“

Eliška, 8 rokov: „Moja nekonečná zmrzlina chutí ako zmrzlina, ale nikdy sa nedá zjesť. Môžete si vybrať príchut' vanilkovú, jahodovú, akú len chcete.“

Terezka, 8 rokov: „Tento obal bude predstaviteľný na každý mobil pomocou aplikácie a tiež bude meniť farby. Ja mám stále problém kúpiť si kryt na svoj mobil, preto som si to vymyslela.“

Terezka, 7 rokov: „Mojím vysnívaným vynálezom je zrkadlo, ktoré pripomína mladosť. Chcela by som vidieť, ako vyzerala babka a mamka, keď boli mladé.“

V druhej polovici workshopu posilňujeme prezentačné zručnosti detí – každé predstaví svoj vysnívaný vynález spolužiakom v triede. Následne prichádza tá najťažšia časť – trieda musí spoločne vybrať vynález, ktorý by si chcela najviac vyskúšať. MyMachine nie je súťaž, nevyhráva jedno dieťa, ktoré určia dospelí. Kombináciou rôznych techník (napríklad hlasovanie alebo užší výber) sa nám vždy nakoniec podarí od detí zistiť, ktoré dve až štyri kresby ich najviac oslovili a tie ešte spolu dotvárame. Tie sú zároveň zadáním pre vysokoškolákov, ktorí musia vymyslieť, ako by ich vedeli preniesť do reálneho života.

Práve teraz šesť vysokoškolských tímov zo Strojníckej fakulty TUKE, Fakulty umení TUKE a Fakulty elektrotechniky a informačných technológií UNIZA pracuje na zadaniach ako sú napríklad auto na vodu, nezlízateľná zmrzlina, vysávač na rádioaktivitu, teleport či Všelikom – stroj, ktorý vyrobí všeličo. O ich skúsenostiach vám rada napíšem v januári. ■

➤ Máte v triede špekulantov, ktorí vás neustále bombardujú otázkami? Nasledujúce otázky by ich mohli aspoň na chvíľu zabaviť.

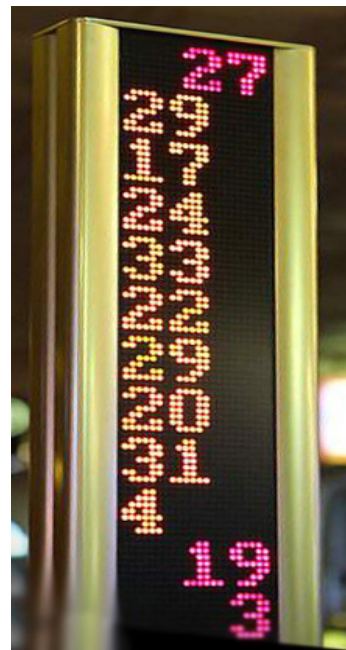
369 Múdrost' väčšiny

Keď o niečom rozhoduje jednotliviec, existuje riziko, že rozhodne nesprávne. Často sa preto rozhodovanie o dôležitých otázkach presúva na skupinu ľudí, pričom rozhoduje väčšinový názor. Má to zmysel? Je väčšinové rozhodnutie skupina ľudí skôr správne ako rozhodnutie jednotlivca? Predpokladajme, že máme 1 000 ľudí, z ktorých každý sa rozhoduje správne s pravdepodobnosťou 51 % (teda zo 100 jeho rozhodnutí je v priemere 51 správnych). Ak bude týchto 1 000 ľudí rozhodovať spoločne jednoduchou väčšinou hlasov, bude pravdepodobnosť ich správneho rozhodnutia väčšia ako 51 %? A keby rozhodovala skupina 10 000 takýchto ľudí, bola by pravdepodobnosť ich správneho rozhodnutia ešte väčšia?

368 Pomôcka pre hráčov rulety

Vo väčšine kasín majú návštevníci možnosť zahrať si aj ruletu. Pri nej sa v každom kole pomocou guľôčky ná-

hodne určí číslo od 1 do 37. Hráči vopred tipujú, ktoré to bude číslo, resp. či bude párne, nepárne, červené, čierne alebo či bude patriť do nejakej vopred určenej skupiny čísel. Pri stole, na ktorom sa hrá, je väčšinou umiestnený svetelný panel, ktorý zobrazuje niekoľko posledných čísel, ktoré padli (viď obr.). Na čo slúži hráčom tento panel? Ako ho môžu využívať? Aké číslo by ste tipovali, keby ste hrali ruletu a na paneli „histórie“ by svietili presne tie čísla, ktoré vidno na obrázku? ■

Odpovede a komentáre nájdete na strane 21.

WocaBee prináša na školy revolúciu v učení cudzích slovíčok

➤ Motivovať školákov k učeniu, zaujať a udržať ich pozornosť – to sú každodenné výzvy všetkých učiteľov. Výnimkou nie sú ani jazykári – „bifľovanie“ slovíčok žiakov zvyčajne nebaví, no bez slovnej zásoby sa jazyk naučiť nedá. Už druhý školský rok je učiteľom k dispozícii pomôcka, s ktorou je zlepšenie motivácie a jazykových vedomostí u žiakov zaručené. Aplikáciu WocaBee na učenie cudzích slovíčok si učelia môžu prispôbiť podľa svojich potrieb a preberaného učiva, priebežne sledovať, ako sa žiakom darí, a dokonca vytvoriť aj online písomku, ktorej výsledky vidíte ihneď bez toho, aby ste ich museli manuálne opravovať.

WocaBee funguje pre akýkoľvek cudzí jazyk. Učiteľ v aplikácii pohodlne vytvára tzv. balíky slovíčok, prípadne fráz, ktoré sa majú žiaci naučiť a doma precvičovať. Za precvičovanie slovíčok získavajú body, tzv. WocaPoints. Tak môžu v rámci triedy medzi sebou súťažiť. Aplikáciu nie je nutné inštalovať, funguje na webe a je dostupná na všetkých zariadeniach (PC, mobil, tablet) s prístupom na internet. Bližšie informácie o tom, ako sa aplikácia používa a aké výhody prináša učiteľom aj žiakom nájdete vo videu: <https://www.youtube.com/watch?v=XMouZ2hAY84>.

„Najlepšia appka na svete“

WocaBee sa na slovenských školách používa už druhý školský rok. Doteraz aplikáciu vyskúšalo **takmer 30 000 žiakov a 1300 učiteľov** na Slovensku aj v zahraničí, ktorí jej v hodnotení prideliť 5 z 5-tich hviezdíček. Michal Ošvát, ktorý je autorom aplikácie, hovorí: „Učitelia nám píšú, že aplikácia spôsobila na ich škole „absolútny boom“, že žiaci medzi sebou súťažia v precvičovaní slovíčok „ako o život“ a zlepšujú si známky. Od žiakov sa zasa dozvedáme, že WocaBee je „najlepšia appka na svete“, alebo že sú „konečne závislí na niečom dobrom“.

Vyskúšajte WocaBee na prvý mesiac nezáväzne a overte si výsledky. Stačí na stránke www.wocabee.app zadať objednávku skúšobnej verzie. Ak sa vám WocaBee osvedčí, môžete si aplikáciu objednať na dlhšie obdobie. Pre školy aj učiteľov je aplikácia zadarmo, cena pre žiakov je od 80 centov na mesiac pre jeden cudzí jazyk. Zvyčajne sa na aplikáciu skladajú žiaci. Objednávku môže v prípade záujmu uhradiť aj škola. V aplikácii prebiehajú aj pravidelné súťaže o hodnotné ceny pre žiakov aj učiteľov, vďaka čomu je učenie s WocaBee ešte zaujímavejšie. ■

Na „nežnú“ nemáme právo zabudnúť

Divadelné predstavenie v SND, výstava na hrade i ocenenie Biela vrana – spomeňme si na to, na čo môžeme byť pyšní

► Martina SONDEJ HOSTŮVECKÁ

Narodila som sa tridsaťjeden rokov po vojne. Zdalo sa mi to vtedy tak dávno, hoci sme z každej strany počúvali o tom, že mier nie je samozrejmý. Vyrastala som v socializme, v ktorom sa veci ako stíšovanie hlasu na chodbe, státie v dlhých radoch, večné kamarátstvo s Leninom brali ako každodenná súčasť života – to bola naša samozrejmý. Čím som bola staršia, tým viac som rozumela, prečo sa u nás doma dáva na záver rozhovoru veta „Ale toto nikde, prosím ťa, nehovori!“ Prešlo tridsať rokov odvtedy, čo ľudia nabrali odvalu. Od momentu, kedy už toho bolo dosť a lavína, ktorá sa spustila v strednej Európe, nabrala na sile. Už dlhšie však vnímam, že nadšenie oslavovať čosi, čo na seba cestou za tie tri desaťročia nabalilo najprv mečiarizmus, potom niekoľkonásobné víťazstvo „jedného smeru“ či fašistov v parlamente, sa stráca. Ostala len horká pachuť s otázkou: Je

naozaj toto TO, čo sme pred tridsiatimi rokmi na námestiach chceli? A možno i preto vzniklo v SND predstavenie s názvom Dnes večer nehráme.

Keď herci nehrajú

Divadlo uvádza vo svojom programe túto divadelnú hru slovami: „Revolúcia novembra 89 ako zábavný kabaret z hereckého prostredia... Aká bola úloha hercov počas novembra 89? Hrať či nehrať, to je otázka!“

Hra začína rámcovým príbehom z inej divadelnej hry, ktorá sa presne pred tridsiatimi rokmi v národnom našťudovala. Bol to Nepriateľ ľudu od Ibsena. Ó, aké príznačné! Hra o pravde, o práve na informácie, o utajovaní skutočnosti.

Prvé informácie o policajnej brutalite zastihli hercov v čase tesne pred predstavením. Nástoľčivý dialóg, ktorý vtedy herci za oponou viedli, naliehavé otázky, ktoré si vtedy kládli a rozhodnutie i zodpovednosť, ktorú vtedy prijali, z nich robí jeden z najdôležitejších pilierov revolúcie. Venovali revolúcii svoju tvár. Tú, ktorú poznalo celé Slovensko z televíznych inscenácií i divadla. Hercova tvár je hercova výkladná skriňa. Ak niekam prišiel pán Chudík, znamenalo to, že musí ísť o správnu vec. Ak Milka Vášáryová hovorila na námestí o láske, bolo jasné, že je to zo srdca. Ak Milan Kňažko dennodenne „utvára koridor“, možno by sme sa nemali báť pridať sa k nemu.

Hra otvára i Pandorinu skrinku plnú negatívnych reakcií na angažovaný postoj hercov počas Nežnej revolúcie. Ozývajú sa „ľudia z hľadiska“, ktorí hercom nič nedarujú. Režisér predstavenia Jiří Havelka to označil za konverzáciu totožnú s dnešnými hejtermi na sociálnych sieťach. Objavuje sa i paralela s Francúzskou buržoáznou revolúciou, kedy sa situácia vymkla aktérom revolúcie z rúk. Zavládol chaos, ktorý vystriedal teror, až kým revolúcia „nezožrala“ svoje vlastné deti.

Toto výnimočné predstavenie uzatvára znova Ibsenov Nepriateľ ľudu, ktorého posolstvo je jasné – pravda bola umlčaná. Vystáva však otázka: Chceme to tak?

Revolúcia aj inde

Aj Bratislavský hrad ponúka zaujímavú možnosť nazrieť na revolúciu i obdobie, ktoré k nej viedlo, nielen cez televíznu obrazovku. Ostnatý plot, štekot psa, dotvárajúci predstavu hranice medzi Československom a Rakúskom, vypočúvacia cela, veci z Tuzexu, samizdaty, odznaky, plagáty, fotografie... Každá vec má svoj príbeh.

Potešilo ma, že sa na revolúciu nezabudlo, že sa spojili štyri bratislavské stredné školy a spolu sa pokúsili osláviť túto udalosť a viac ju svojim študentom priblížiť – vznikli mnohé texty, transparenty, diskusie, divadlo, i spoločný happening, na ktorý prijali pozvanie aj samotní aktéri revolúcie.

17. novembra sa už dvanásť raz odovzdávalo aj ocenenie Biela vrana za občiansku statočnosť. Kto toto ocenenie sleduje, vie, že i učitelia sú za tie roky niekoľkými jeho držiteľmi. Tentoraz revolúcia rezonovala ešte silnejšie ako po iné roky. Hovoriť o cene Biela vrana je dôležité. Hovoriť o odvahe je dôležité a viesť svojich študentov k hodnotám ako pravdivosť a česťnosť je kľúčom k takej krajine, o akej sme v osemdesiatom deviatom snávali. ■

Foto: Albert Karas

KA1

KĽÚČOVÁ AKCIA 1

Vzdelávacia mobilita jednotlivcov

Mobilita jednotlivcov v oblasti
vzdelávania a odbornej prípravy
5. február 2020

Mobilita jednotlivcov
v oblasti mládeže
5. február 2020,
30. apríl 2020,
1. október 2020

KA2

KĽÚČOVÁ AKCIA 2

Spolupráca v oblasti inovácií a výmena osvedčených postupov

Strategické partnerstvá v oblasti
vzdelávania a odbornej prípravy
24. marec 2020

Strategické partnerstvá v oblasti mládeže
5. február 2020, 30. apríl 2020,
1. október 2020

Erasmus+

OZNAM O VÝZVE ERASMUS+

NA PREDKLADANIE NÁVRHOV PROJEKTOV

Európska komisia zverejnila 5. 11. 2019 aktuálnu Výzvu na predkladanie návrhov na rok 2020 EAC/A02/2019 pre nové projekty a mobility v rámci programu Erasmus+. Program poskytuje finančnú podporu na projekty nadnárodnej spolupráce na všetkých stupňoch vzdelávania a na aktivity mládeže a športu.

O finančné prostriedky z programu Erasmus+ môže požiadať akýkoľvek verejný alebo súkromný subjekt aktívny v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu.

Okrem toho môžu skupiny mladých ľudí požiadať o grant na mobilitu mladých ľudí alebo pracovníkov s mládežou, alebo sa zapojiť do strategických partnerstiev v oblasti mládeže.

KA3

KĽÚČOVÁ AKCIA 3

Podpora reformy politík

Stretnutia mladých ľudí a ľudí
zodpovedných za rozhodnutia v oblasti
mládeže

5. február 2020,
30. apríl 2020,
1. október 2020

Návrhy projektov sa podávajú on-line. Všetky termíny na predkladanie návrhov sa končia o 12:00 h (poludnie) bruselského času.

Podrobné podmienky tejto výzvy na predkladanie návrhov vrátane priorít sú uvedené v príručke k programu Erasmus+, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou tejto výzvy na predkladanie návrhov. Príručku nájdete na internetovej adrese:

www.ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_sk.

Národná stránka programu Erasmus+ je
www.erasmusplus.sk.

SAAIC - Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu Križkova 9, 811 04 Bratislava

IUVENTA - Národná agentúra programu Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu Karloveská 64, 842 58 Bratislava

SAAIC

iuventa

Predstavme si školu. Školu, ktorá má skvelých učiteľov – odborníkov, ktorí sa do práce tešia, pretože sú si vedomí svojho významného poslania. Táto škola má žiakov, ktorí dosahujú výborné výsledky. Nie v porovnaní s inými školami. Ale v porovnaní s tým, do akej miery rozvinul každý žiak svoj osobný potenciál. Ako to

Nový vietor do starej školy

dosiahnuť? Možností je viac. Jednou z nich je vzdelávanie pre aktívnych pedagógov, ktorí môžu prebudiť aj svojich kolegov a priniesť do školy „nový vietor“. V mnohých z nich je chuť a motivácia niečo robiť, ale často im chýbajú možnosti. Aj napriek mnohým iniciatívam v oblasti vzdelávania, sú pre nich často nedostupné. Za vzdelávaním musia ďaleko cestovať, čo je pre nich časovo aj finančne náročné. Práve preto vznikli na Orave a v Poprade priestory inšpiratívneho vzdelávania. Ich cieľom je inšpirovať a prepájať aktívnych pedagógov a ľudí, ktorí pracujú s mládežou. Vytvoriť priestor pre ich aktívne stretávanie, zdieľanie dobrej praxe a budovanie dobrých vzťahov. Dať im možnosť prinášať do svojej práce inovácie, ktoré im pomôžu, aby nebola len prácou, ale stávala sa povolaním. ■

► Ľubica MATUŠČÁKOVÁ,
www.ozviac.sk, Trstená

So žiakmi 3. ročníka ZŠ sme vytvorili cvičenie na precvičenie slovných spojení *Is it? It is. a It isn't*. Žiaci si vyberú tri predmety, ktoré majú v perečníku. Napríklad jeden z dvojice si vyberie pero, ceruzku a pravítko a druhý gumu, strúhadlo a farbičku. Pýtajú sa jeden druhého

Hádanka po anglicky

ho. Prvé kolo si žiaci vyskúšajú s učiteľom. Učiteľ drží v ruke ceruzku a pýta sa žiaka: *Is it a pen?*

Žiak: *No, it isn't a pen. It's a pencil.*

Učiteľ: *Yes, it's a pencil. Good.*

Žiaci pokračujú rovnakým spôsobom medzi sebou. Učiteľ pozoruje, či žiaci správne používajú dané slovné spojenia. Úloha navodila dobrú náladu a žiakov bavilo vymýšľať rôzne predmety. Zároveň si precvičili slovnú zásobu. Vďaka tomu, že sme prvé kolo cvičenia urobili spoločne ani slabší žiaci sa neobávali zapojiť sa do aktivity. Zámerom úlohy je, aby žiaci pochopili rozdiel medzi tvorbou otázky, zápornej a oznamovacej vety v anglickom jazyku. ■

► Eva NAGYOVÁ,
ZŠ Š. M. Daxnera, Rimavská Sobota

Minulý týždeň odštartoval 6. ročník programu Teach for Slovakia so 17 novými účastníkmi. Spolu s nimi bude v programe pôsobiť už 80 výnimočných mladých ľudí. 35 z nich učí na 24 školách po celom Slovensku. Ďalší 45 po absolvovaní úvodných 2 rokov v školách pôsobia ako ambasádori Teach for Slovakia. „Na ceremonii-

Noví lídri v školstve

li sme odovzdali diplomy 20 ambasádorm, ktorí v júni dokončili účastnícky program. Majú za sebou úvodnú dvojročnú etapu, keď v školách pôsobili ako učitelia. Pritom absolvovali stovky hodín školení s odborníkmi zo vzdelávania aj biznisu. Počas týchto rokov ich sprevádzal aj mentor,“ hovorí Ivan Pružine. Dnes pokračujú v rôznych rolách na ministerstve školstva, v biznise a pracujú na vzdelávacích projektoch. Viacerí zostávajú učiť na školách. Spoločne s ďalšími ambasádormi chcú aj vďaka osobnej skúsenosti prinášať zmeny do vzdelávacieho systému. V komunite, ktorá má príznačný názov *Change for Slovakia*, je zapojených vyše 250 ľudí. Združuje úspešných ľudí z biznisu, kultúry či politiky, ktorí chcú prispieť k zmene školstva. ■

► Veronika PAVLÍKOVÁ KLINDOVÁ
Teach for Slovakia

Foto: Ľubica Matuščáková (1), Lukáš Zachar (3)

⇒ Farebná škola 2

Metodická príručka, ktorú pripravila *Nadácia Milana Šimečku*, dopĺňa sériu príručiek *Farebná škôlka* a *Farebná škola*, ktoré boli určené deťom v materských školách a na I. stupni ZŠ. Ambíciou príručky je atraktívnym spôsobom reflektovať témy a javy, s ktorými sa žiaci bežne stretávajú vo svojom okolí či v médiách. Ponúkané aktivity využívajú zážitkové formy a metódy, ktoré poskytujú priestor nielen na rozvíjanie postojov v oblasti multikultúrnej výchovy, ale aj takých zručností ako schopnosť spolupráce v skupinách či komunikačných zručností. Väčšina aktivít nájde uplatnenie na etickej či občianskej výchove, niektoré sú využiteľné aj na hodinách slovenského jazyka alebo dejepisu. Príručka pokrýva témy, ako sú identita, migrácia, menšiny, ľudské práva, hejt a hoaxy. Vo formáte pdf je na stiahnutie dostupná [na tomto odkaze](#).

⇒ Holocaust nebol

Nadácia Milana Šimečku stojí aj za novinkou, ktorú ocenia nielen učitelia dejepisu. Príručka s podtitulom *Ako učiť o holokauste dnes?*

([stiahnuteľná tu](#))

obsahuje trinásť vyučovacích aktivít, ktoré nie sú len historickým exkurzom do obdobia nacistického Nemcka, druhej svetovej vojny či Slovenského štátu. Prinášajú aktualizované momenty, pracujú s prepojeniami na témy extrémizmu a diskriminácie rôznych skupín či osôb v súčasnosti. Príručka je unikátna v tom, že ide o prvý súbor aktivít venovaných danej téme, ktorú vytvorili samotné učiteľky a učitelia z praxe. V prvej polovici príručky nájdete aktivity realizovateľné na druhom stupni základných škôl. Tie sa zameriavajú najmä na témy vzniku predsudkov a mechanizmov diskriminácie na príkladoch z minulosti a súčasnosti. Aktivity zaradené na konci príručky sú náročnejšie a ponúkajú simulačné hry, prácu s obrazovým materiálom a primárnymi zdrojmi a umožňujú žiakom viesť kritickú diskusiu o minulých a súčasných formách extrémizmu a radikalizácie spoločnosti.

⇒ Akce svoboda 1989

Pri príležitosti 30. výročia Nežnej revolúcie vzniklo množstvo kvalitných a zaujímavých populárno-náučných televíznych programov, článkov a infografík. Česká televízia

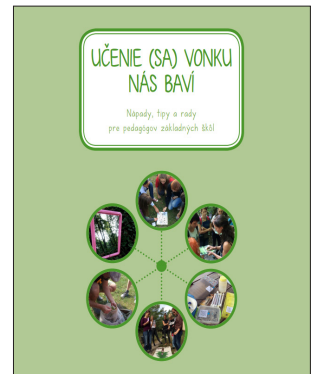
vytvorila aj jednoduchú digitálnu hru Akce svoboda 1989, ktorá sa stala virálnou na sociálnych sieťach. Čo môže byť väčším dôkazom toho, že bude baviť aj žiakov? Vyskúšajte ju a spolu so žiakmi prejdite rokom 1989 od januára po december.

Úlohou hráčov je vyhnuť sa všetkým nástrahám, stretnúť sa s množstvom osobností revolúcie, spoznať kľúčové udalosti a vyhnuť sa výsluchom či väzeniu. Hra je dostupná na www.ceskatelevize.cz/program/akcesvoboda.

⇒ Učenie (sa) vonku nás baví

Vyučovaniu vonku sme sa v našej rubrike už viackrát venovali. Teší ma, že si nachádza čoraz viac priaznivcov aj na Slovensku, čoho dôkazom je aj kvalitne spracovaná príručka od *Daphne – Inštitútu aplikovanej ekológie*, ktorá je bezplatne dostupná na stránke organizácie. Poradí vám s učebnými pomôckami, inšpiruje ako prepájať viaceré predmety do tematicky orientovaného vyučovania a najmä ponúkne viaceré overené aktivity, ktoré pokrývajú učivá biológie, geografie, matematiky či fyziky. Pre školy z Bratislavského kraja ponúka príručka aj tipy na zaujímavé lokality využiteľné na exkurzie a bádateľsky zamerané vyučovanie v teréne.

⇒ Pokusy pro děti

Námetov na pokusy, hry alebo tvorivé aktivity pre deti, nie je nikdy dosť. Nájdete ich v desiatkach kníh a publikácií. Ak ich práve nemáte poruke, hodiť sa vám môže aj česká stránka pokusyprodeti.cz, na ktorej nájdete množstvo zaujímavého obsahu. Určite vyskúšajte! Pokojne aj na deťoch. ■

► Peter FARÁRIK

Podozriví kolegovia

„Viete, koľko je v našej škole pedofilov?“ vletel do zbory rovne nekompromisne telocvikár. Všetci sme stuhli, vydesene a podozrievavo sa okolo seba začali obzerať. „Ako to myslíš?“ ozvala sa po chvíli občiankarka, keď v sebe našla odvahu. „Netvár sa, že o ničom nevieš, si predsa medzi nimi!“ odpovedal jej.

V tvári kolegyne prebehlo niekoľko zmien, ktoré pripomínali topenie ľadovcov, mejkap sa zavlnil, na niektorých miestach popraskal a za jeho medzerami prebleskovala biela pokožka. Okolie očí ešte viac stembelo, celé telo sa naplo a pripomínalo kobru tesne pred útokom. „Ako to myslíš?“ zasyčala. „Medzi kým som?“

„Na nástenke je predsa zoznam pedofilov,“ odpovedal vydesený, keď sa k nemu občiankarka nebezpečne približovala. Spravil dokonca ešte o jeden krok vzad, no to už ho zozadu obstopovali ďalší kolegovia. Krik, ktorý sa v zbory rozpútal, vydesil aj Komenského, ktorého busta sa pootočila a zúfalo sa dívala k dverám. „Nesprávajte sa ako žiaci,“ zvraskla ruštinárka. „Sme predsa vysokoškolsky vzdelaní ľudia so štátnicou zo psychológie. Celý tento chaos má isto nejaké logické vysvetlenie. V prvom rade by ma zaujímalo, kto je na tom zozname. Som tam aj ja?“

Telocvikár súhlasne kývol hlavou. V tej chvíli boli štátnice z psychológie preč, zmizla dokonca aj štátnica z pedagogiky a ruštiny, ostala len drobná žena, ktorá holými rukami dvihla dobre živeného kolegu aj s jeho šušťákovou súpravou do vzduchu a triasla ním tak, že hrozilo, že ho z nej každú chvíľu vyzlečie. Krik ľudí, ktorí chceli vedieť, či aj

oni sú na zozname, sa týmto ešte viac zväčšil. Komenský s bustou párkrát poskočil a viditeľne sa priblížil k dverám. „Ktorý zo žiakov to bol?“ zaznela z nahnevaného hlúčika nie príliš zrozumiteľná veta. Prekvapivo však zaúčinkovala, je to osvedčený spôsob riešenia problémov v škole, ak sa objaví problém, musí sa nájsť vinník a tým je žiak. „To musel byť isto Rončinský, dala by som za neho ruky do ohňa, také niečo mohol spraviť len on. Za takýto nevhodný žartík mu navrhujem trojku zo správania,“ hlas z hlúčika nielenže situáciu bleskovo vyriešil, ale správne pedagogicky navrhol aj trest. Krik sa utišil, keď sa objavilo vysvetlenie, že ide o žiacku zábavu. „Je to písané rukou? Ak to načmáral vlastnoručne, nie je problém ho usvedčiť. Ako ho poznám, tak ľahko sa nachytať nedá. No my si už na neho posvietime! Podme na miesto činu.“ Telocvikár sa konečne no-

hami oprel o pevnú zem a nekompromisnou ruštinárkou bol postrkovaný von zo zbory. Hlúčik zastal pred nástenkou. „Ved' to nepísal žiak,“ zasyčala občiankarka. „Ved' je pod tým podpísaná zástupkyňa. Je to len zoznam tých, ktorí ešte nemajú odpis z registra trestov. Niektori si z nás len hlúpo vystrelili.“ Opäť sa zmenila na kobru, žiaci vedeli, že v tejto chvíli sa musia stratiť z jej dosahu, lebo sa ocitnú v nebezpečenstve. Šuchot utekajúcich šušťákov, však naznačoval, že aj hlavný vinník si bol vedomý nebezpečenstva a utekal do bezpečia.

„Aj tak mal pravdu, tí na ministerstve z nás spravili pedofilov,“ rozčúlila sa Hlávková. „Suseda sa ma tento týždeň spýtala, či už ten papier mám, či som teda prešla a koľko učiteľov od nás nie. Ona si vážne myslí, že medzi učiteľmi je

**„Zbabelosť učiteľov
našej školy je horšia
ako pedofília.“**

Skutočne teda v tomto prípade platí, že „viac hláv – viac rozumu“. Ale pozor: ak by bol zbor zostavený z ľudí, ktorí sa rozhodujú správne s pravdepodobnosťou presne 50 %, potom bez ohľadu na ich počet, aj zbor by sa (väčšinovým hlasovaním) rozhodoval správne iba v 50 % prípadov. Dalo by sa povedať, že väčšina „násobí múdrosť“ iba vtedy, ak je nejaká (hoci len malá) múdrosť prítomná v každom členovi väčšiny. Ak sa niekto rozhoduje správne s pravdepodobnosťou 50 %, je to rovnaká úspešnosť ako pri náhodnom tipovaní, a teda nejde o žiadnu múdrosť.

369 Pomôcka pre hráčov rulety

Správna odpoveď je trochu prekvapujúca: panel s históriou vyžrebovaných čísel je úplne nanič. Neexistuje žiadny spôsob, ktorým by ho mohli hráči rulety zmysluplne využiť. Dôvod je jednoduchý: guľôčka, ktorou sa v rulete žrebujú čísla, nemá pamäť. „Nepamätá“ si, aké čísla padli v minulosti, preto tieto čísla nemôžu nijako ovplyvňovať to, aké čísla padnú v budúcnosti. Aj keby napríklad 30-krát za sebou padlo čierne číslo, stále by pravdepodobnosť, že ďalšie číslo bude opäť čierne bola rovnaká ako pravdepodobnosť, že ďalšie číslo bude červené. To, že 30-krát padlo čierne číslo, nemá na guľôčku žiadny vplyv – necíti sa nijako „tlačená“ do toho, aby už konečne padlo červené číslo. ■

368 Múdrosť väčšiny

S trochou vedomostí z teórie pravdepodobnosti (a s pomocou počítača či programovateľnej kalkulačky) sa dá vypočítať, že keď bude na základe väčšiny rozhodovať 1000-členný zbor ľudí, z ktorých každý sa rozhoduje správne v 51 % prípadov, takýto zbor sa bude správne rozhodovať až v 69 % prípadoch. A keby mal zbor až 10 000 členov, rozhodoval by sa správne až v 99,97 % prípadov.

hromada pedofilov.“ „Ja sa im na to lajstro,“ ozvala sa ruštinárka. „Keby sme sa všetci spojili a neurobili to, čo by s nami urobili? Vyhlásili nás hromadne za pedofilov a vyhodili? Pridá sa niekto ku mne?“ Kolegovia sklopili zrak a akosi im do reči nebolo. „Ak budeme proti tomu bojovať, bude to naozaj vyzerat', akoby sme tých pedofilov chceli medzi sebou chrániť. A navyše sa nemáme čoho báť. Je to len formalita, nakoniec to aj tak všetci spravíme.“

„A od ostatných to prečo nechcú? Čo takí kňazi? A športoví tréneri? Ich nepotrebuje preveriť? Ja vám hovorím, že toto je len začiatok. Začnú pomaličky a nakoniec budú robiť testy aj z etickej výchovy. Pamätajte na moje slová.“ Ruštinárka sa bojovne okolo seba otáčala, no hlúčkik sa ako si začal rozpadat'. „Viete, ako sa varí žaba? Už nás varia poriadne dlho, testujú, koľko toho zvládneme. Za niečo by sme sa už statočne mali postaviť, dnes je tá veľká chvíľa.“ Jej slová však už nepočúval nikto, ostala na chodbe sama. Poobzerala sa dookola, vytiahla pero a so spokojným výrazom tam napísala: Zbabelosť učiteľov našej školy je horšia ako pedofília.

V nasledujúci deň sa rozpútalo v zborovni skutočné peklo. Komenský sa vydesene krčil v kúte a bol už zmierený s tým, že čochvíľa ho niekto z rozhorčených učiteľov hodí o stenu. Učitelia neveriacky krútili hlavami nad úpadkom, ktorý v škole nastal, chodili sa na to dívať, až kým to

zástupkyňa nezvesila. Rozbehlo sa klasické vyšetrovanie, hlavným podozrivým bol Rončinský. Viacerí učitelia potvrdili, že písmo je jeho. Tvrdohlavo však zapieral, odvolával sa na Jána Husa, Giordana Bruna, čo ešte viac rozčuľovalo vyšetrovací tím. Neustále sa domáhal toho, aby mu ukázali, čo vraj napísal. Vedenie školy však rozumne usúdilo, že mu nebude predsa ukazovať text, ktorý sám napísal.

„Smeje sa nám do očí,“ kričala občiankarka. „Keď mi rozprával o tom, ako mnohí za pravdu trpeli, mala som chuť streliť mu jednu. Hneď by videl učiteľskú zbabelosť. Poznám ja tie typy, treba po nich ísť tvrdo.“ V zborovni to vrelo, pracovná doba sa končila a vinník odmietal spolupracovať.

„Chce vraj vedieť, na akom mieste ten nápis je. On si z nás robí väčšiu srandu ako naša ministerka.“ Táto správa, ktorú priniesol telocvikár, však situáciu neupokojila.

„Riaditeľ mu prezradil miesto a on chce, aby sa pozrel kamerový záznam. My sme si vôbec neuvedomili, že tam máme aj kameru. Ten chlapec nikdy bystrý nebol, sám si proti sebe vytvoril hlavný dôkaz.“ Odrazu niečo spadlo na zem. Všetci zachraňovali ruštinárku. Rončinský bol prepustený na slobodu a vinník sa nikdy nenašiel. Ruštinárka bola na dlhodobej PN-ke a pri svojom návrate mala už aj odpis z registra trestov. ■

► Marián KIČINKO

„Vzdelanie bez hodnôt, akokoľvek...“ (pokračovanie citátu nájdete v tajničke)

AMO, anis, Aoka	vojenský oddiel	ukazo- vacie zámeno	sudba	špiním	Ea, ilare, Lako	potáram	afr. mor ošípaných (skr.)	Tanečný orchester Čs. rozhl. (skr.)	obločiar	Lats, Oisa, uvea	volt- ampér (zn.)	okresný národný výbor	2 / 3	stoličný úradník
zrazu					potom					prírodná kvapalina				
rieka vo Fran- cúzsku					chorobná zúrivosť slov. vyda- vateľstvo					stupeň triasu atmosféra (pren.)				
1										beda, po latin. vymretý kočovník				
	okapia, po česky	deka- gramy drevené plavidlo					počíta odkry					EČV okr. Banská Štiavnica planétka		
v poriadku (hovor.)			Marek (dom.) Polyné- zan				kričalo všetci, po nem.							
mikrób guľovitého tvary				poučenie bodol					rádio- lokátor nález					
černoch, po rusky (zast.)					mólo, po česky búrli sa					kód Ru- munska kopija			vatry	pobádanie koní (doprava)
švihák						väčšie klbko pokra- čoval					kút veselo (hud.)			
2 / 2														
	funkcia (hovor.)	sladkovod- né ryby forma						atlas, telamón odskoč						
platina (zn.)			mačkovitá šelma razením utvor				dúhovka knižný hrdina z pralesa					asýrsky boh mes- ta Eridu projektíl		
st. zn. televi- zorov				star. lotyš- ská mena čs. výro- ba liečiv				prsník (kniž.) okno					neudieraj nohami	útok, po rusky
druh vírusu					slovenský futbalista šaty					sopka na Sicílii sídlo v Ja- ponsku				
trieskajú						žena (nár.) obyvatelia Írska					pera (bás.) vonku			
	amerí- cium (zn.)	2 / 1 tu máš												
opakova- nie slov na začiat- ku veršov								obvod, okraj (zried.)						
minister Francúz- ska od roku 1642								otoman						

Prípravil: Slovenský zväz hádankárov a krížovkárov, www.szhk.sk

Autor: I. Šarkan

Správne znenie tajničky uverejníme o mesiac v DOBREJ ŠKOLE 11-09.

Tajnička z čísla DŠ 11-05:

Práca vyžaduje čím ďalej väčšie vzdelanie a vzdelanie čím ďalej väčšiu prácu. (Gabriel Laub)

*Technický pokrok je ako sekera
v rukách patologického zločincina.*

ALBERT EINSTEIN

*Dejiny nie sú len dejinami pokroku,
veľkých činov a veľkých ľudí, ale aj
ľudskej hlúposti.*

JOSEF ČAPEK

*Pokrok: proces, pri ktorom sa namá-
hovou prácou konečne dosiahne, že
budeme musieť pracovať tak málo,
ako to primitívne národy už dávno
robili.*

DAVID PARADINE FROST

*Rozumný človek sa prispôsobí svetu,
nerozumný sa vytrvalo snaží prispô-
sobiť svet sebe. Preto celý pokrok
závisí od nerozumných.*

GEORGE BERNARD SHAW

*Najväčšou prekážkou pokroku je po-
hodlie.*

JOSEF VÁCLAV FRIČ

Nie je dobré zúfať si nad pokrokom.

JAN AMOS KOMENSKÝ

*Pokrok – namiesto na klampiara
nadávame na opravára počítačov.*

GABRIEL LAUB

*Pokrok nespočíva v zničení včerajška,
ale v zachovaní tej jeho esencie, ktorá
obsahuje silu vytvoriť lepší dnešok.*

JOSÉ ORTEGA Y GASSET

*Pokrok v živote: čím je náš vek vyšší,
tým menej sa dokážeme nadchnúť
pre pokrok.*

GABRIEL LAUB

*Aký veľký pokrok dosiahlo ľudstvo,
ak sa naň pozeráme z bodu, z ktoré-
ho vyšlo, a aký malý, ak sa naň poze-
ráme z bodu, ku ktorému dospelo!*

FRANZ GRILLPARZER

*Je pokrok to, keď kanibal použije
vidličku?*

STANISŁAW JERZY LEC

Pokrok je matkou problémov.

GILBERT KEITH CHESTERTON

*Pokrok nemožno zastaviť, možno ho
len úspešne ignorovať.*

VLADO JAVORSKÝ

*Pokrok je nemožný bez zmeny a tí,
ktorí nedokážu zmeniť svoje mys-
lenie, nedokážu zmeniť nič.*

G. B. SHAW

Ročník XI, číslo 07 december 2019

Vychádza v elektronickej podobe (ako PDF)
dvakrát mesačne, 20 x ročne
(okrem júla a augusta)

Toto číslo vyšlo 29. novembra 2019

Evidenčné číslo MK SR: 3814/09
ISSN 1338-8444

Redakcia

RNDr. Vladimír Burjan (šéfredaktor)
burjan@dobraskola.sk

Mgr. Barbora Babicová (redaktorka)
babicova@dobraskola.sk

Mgr. Martina Sondej (redaktorka)
sondej@dobraskola.sk

Mgr. Alena Bastlová (agenda)
bastlova@dobraskola.sk

Peter Ertl (web + grafika)
ertl@ecg.sk

Kontakty

redakcia@dobraskola.sk
inzercia@dobraskola.sk
Tel.: 02 / 63 81 26 89

Web

www.dobraskola.sk

Facebook

www.facebook.com/casopisdobraskola

Vydavateľ

Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA
Vranovská 6
851 01 Bratislava 5
IČO: 50 099 051, DIČ: 2120175948

Adresa redakcie

Vranovská 6, 851 01 Bratislava 5

Príspevky nemusia nutne vyjadrovať ná-
zor redakcie. Za obsah textov a fotografií
zodpovedajú autori, za obsah a pravdivosť
inzerátov zodpovedajú ich zadávatelia. Vy-
davateľ si vyhradzuje právo na úpravu prí-
spevkov. Fotografie bez uvedeného zdro-
ja sú z fotobanky www.bigstockphoto.com.

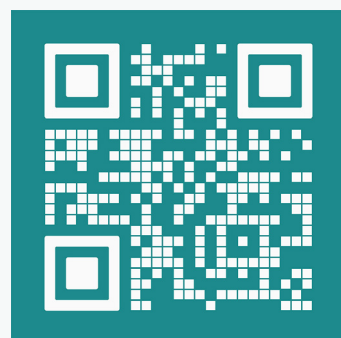
© Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA,
2019. Všetky práva vyhradené. Akékoľvek
šírenie alebo rozmnožovanie uverejnených
textov a fotografií je možné iba s výslovným
písomným súhlasom vydavateľa.

Chcete čítať DOBRÚ ŠKOLU pravidelne?

Od januára 2019 sa môže ktokoľvek zaregistrovať na
odber nášho časopisu v digitálnej podobe (ako PDF)
bezplatne, prípadne **za dobrovoľné predplatné**.

Stačí na stránke **www.dobraskola.sk** vyplniť krátky re-
gistračný formulár a prípadne uhradiť dobrovoľné pred-
platné vo výške, ktorú si sami určíte (nie je povinné).

Po zaregistrovaní budete od nás do-
stávať každé dva týždne mailom upo-
zornenie, že vyšlo nové číslo DOB-
REJ ŠKOLY. Kliknete na uvedený link
a stiahnete si časopis ako PDF.
Dobré, nie?

Nezisková organizácia Dobrá škola vydáva časopis DOBRÁ ŠKOLA, organizuje konferencie Cesty k dobrej škole a ponúka školám konzultačné služby formou dotazníkov EDO. Rôzne cesty – jeden cieľ.